

Per turists tutga l'Aletsch tar il program oblitagoric. Ils bliers Svizzers enconuschan il glatscher mo da fotos.

Heidi – la meglra ambassadura per il turissem: Ils guids mettan a chasa ella en il chantun Son Gagl.

FOTOS MAD

«Betg emblidar las chadainas da naiv dad ir en Svizra!»

Cussepls ed explicaziuns en dus guids turistics

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **A Cuira ston ins exnum visitar la Hofkellerei ed il pli renomà artist svizzer è Johann Heinrich Füssli. Talas chaussas stattan scrittas en guids turistics davart noss pajais.** Adina sch'jau vom en l'exteriur cumpr'jau in guid e m'infurmesch davart mes pajais da vacanzas, davart sia cultura e sia glieud. Ma tge stat atgnamain scrit en guids turistics davart la Svizra? Jau hai sfeglià en dus cudeschs – in da la chasa editura Polyglott e l'auter da Marco Polo.

Jau sun vegnida sissura che nus Svizzers essan huslis e lavurain anc adina 40 uras l'emna. (Bun da savair! Jau hai pensà ch'jau stoppia lavurar dapli.) Che nus festichian gugent sport. (Interessant!) E che nus mangian gugent salata da servlas. (Gliez constat!)

Pertge ch'ìls Tudestgs van sco totòs
Ils Svizzers n'hajan nagin umor, intervegn ins en ils guids. Ma betg tuts sajan da la medema pasta, sco l'exempel dad Emil mussia. Sper infurmaziuns davart la mentalità datti avertiments per ils viaggiatur: «La polizia svizra chastiescha mintga surpassament cunter las reglas da traffic. Cunzunt las limitaziuns da sveltezza duessas Vus tegnair en dapertut – era sch'ìls Svizzers filan cun lur autos memia spert sper Vus ora.» (Uss èi cler pertge ch'ìls Tudestgs van sco totòs.)

Il pli impurtant saja d'adina avair chadainas en l'auto, uschiglio ristgian ins da star stecca en las valladas sch'ì cumenzia a naiver. (Quai tuna sco l'admoniziun da betg ir senza canister da benzin sco reserva tras la Sahara.)

Baiver in café lutz!
Las piazzas da camping svizras tutgian tar las pli bellas en l'Europa, scriva Marco

Marco Polo cussegliava da visitar 15 lieus. In da quels è la Via Mala.

Polo. (Talas laudavaglias daudan ins gugent.) La gronda part da las piazzas sajan situadas sper lais u flums. Sper ina fotografia cun ina mattina charina ed in vadè charin pon ins leger che la Svizra saja «ein gigantischer Abenteuerplatz».

E per menziunar anc ina giada il sport: En Svizra n'existia para nagina vischnanca che na possedia betg sia atgna uniun da sport, sia uniun da viandar u ses club da skis. Las famiglias svizras gajan en il temp liber il pli gugent a viandar en ils culms e la giuventetgna fetschia la stad skateboard e l'enviern snowboard. (Cool! I dat mo glieud sportiva tar nus!)

Tgi che mangia gugent bunas tschaverras saja en Svizra en il dretg lieu. Ils Svizzers sez mangian gugent simpel e solid,

per exempel rösti cun liongia. Ils guids cusseglian da sagiar fondue, busecca, pizocheri u Zigerhörnli. (Bun appetit!) Ina spezialità tranter las bavondas saja il café lutz. (Viva!)

Maggi e persunas da renum

Il pli renomà artist da la Svizra saja Johann Heinrich Füssli. (Anc mai dudi!) Ils pli renomads auturs sajan Friedrich Dürrenmatt e Max Frisch. (Avain nus stui leger en scola.) Ils scripturs svizzers da renum internaziunal sajan Corinna Bille, Annetta Schwarzenbach (gia dudi), Regina Ullmann, Blaise Cedras, Friedrich Glauser (hai jau legi voluntariamain), Gottfried Keller, Charles-Ferdinand Ramuz (avain nus stui leger en franzos) e Robert

Walser (stoss jau forsa tuttina anc leger insacuras...).

Tge che fa stut è ch'ìls dus guids turistics spargnan cun il cliché cun il chaschiel, la tschigulatta e las uras. I stat bain scrit: «En Svizra chattan ins anc usits originals, sco la chargiada e stargiada d'alp il zercladur e settember.» I vegn er expligà nua ch'ins po visitar chaschiaras e ch'ins vendia en Svizra 60 134 tonnas tschigulatta l'onn. Ma ils guids fan curtas cun questas tematicas isadas.

Persuenter vegn avisà che Turitg saja ina «Schwul-lesbische Kulturhochburg» u che Maggi saja in product culinar che divideschia ils gusts dals indigens. Ils ins na possian betg viver senza il cungiment cun la savur da muclina, ils auters hajan mo

spretsch per la sosa brina, inventada da Julius Michael Johannes Maggi.

San Murezzan e St. Antönien

E tge scrivan ils guids dal Grischun? Il Polyglott dumbra si ils lieus turistics. La patria da Heidi vegn situada en il chantun Son Gagl (guai!). Marco Polo recumonda sper il Palace a San Murezzan er il Berggasthaus Zurfluh a St. Antönien (simpatic!). Empè da dumbrar si lieus turistics preschenta il guid era la Ruinalta u la setgantaria per pulpas a Parpan (anc pli simpatic!). A Cuira recumonda el da visitar la Hofkellerei (sa pertge?). I sa tractia da la pli veglia ustaria da la citad.

Ils dus guids

«Reisen mit Insider Tipps» e «Schweiz on tour» sa numnan ils guids da Marco Polo e Polyglott. Sin omadus frontispizis parade-scha il Matterhorn.

Polyglott preschenta la Svizra a moda convenziunala. Il guid è structurà bain, uschia ch'ì sa tracta d'in manual pratic da viadi.

Marco Polo cussegliava era da visitar lieus ordaifer las schainas turisticas. El fa attent a hotels u ustarias favuravlas ed è adattà per glieud giuvna. Sia structuraziun è pauc survesaivla. Il Grischun vegn per exempel tractà ensemen cun Lucerna.

«Schweiz/Reisen mit Insider Tipps». Ediziun Marco Polo. 144 paginas. Circa 15 francs.
«Schweiz on tour». Ediziun Polyglott. 144 paginas ed ina charta geografica. Circa 15 francs

Per pitschen e grond – il pli bel chastè en Svizra.

In classicher entaifer las attracziuns – la Kapellbrücke a Lucerna.